

Analiza ankete o stanju v jezikovnih poklicih (april 2020)

V skupini društev, zbranih ob Beli knjigi o prevajanju, tolmačenju, lektoriranju in podnaslovnem prevajanju, nas je spomladi 2020 zanimalo stanje v poklicni skupini jezikovnih poklicev. Zaradi razglašene epidemije covid-19 se je zaprla skoraj vsa Evropa, država, tudi večina gospodarstva in javnega sektorja, odpovedane so bile vse prireditve, posebej pa smo se čutili izpostavljeni tudi jezikovni poklici. Vzroke za to smo iskali z anketo, ki smo jo poslali članom vseh naših društev in drugim poklicnim kolegom.

Sodelujoči

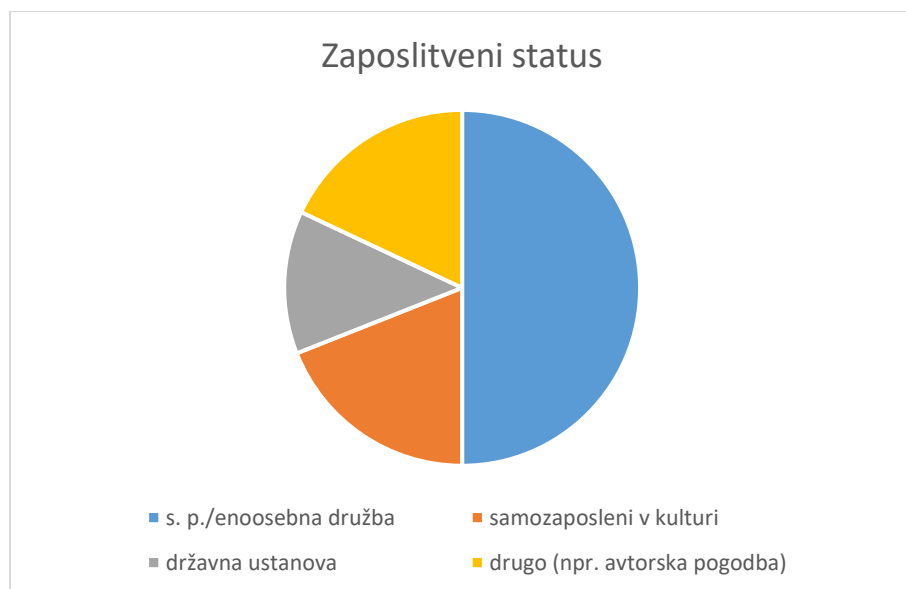
Z anketo smo od 8. do 30. aprila zbirali predvsem odgovore prevajalcev, lektorjev in tolmačev. Prejeli smo več kot 200 izpolnjenih vprašalnikov, ki smo jih lahko vključili v analizo. Med njimi je 80 % **žensk**, starih večinoma (70 %) **od 30 do 50 let**, država njihovega rojstva in bivanja pa je 98-odstotno Slovenija.

Univerzitetno izobrazbo oziroma izobrazbo na drugi bolonjski stopnji je navedlo 70 % sodelujočih, 17 % pa magisterij oziroma doktorat znanosti. V anketo smo zajeli **zelo izkušeno** generacijo, saj imajo skoraj vsi anketiranci več kot 10 let delovnih izkušenj (39 % celo več kot 20 let in 38 % od 10 do 20 let).

Osnovna poklicna dejavnost anketirancev je predvsem **prevajanje** (56 %), za 15 % lektoriranje, za 15 % podnaslovno prevajanje, po 7 % pa jih tolmači oziroma so sodni prevajalci/tolmači. Več kot 80 % časa namenjajo prevajanju in podnaslovnemu prevajanju, le 2 % jih je navedlo poučevanje.

Od razglašene epidemije se je odstotek časa, ki so ga respondenti namenili za posamezne dejavnosti iz skupine jezikovnih poklicev, najbolj znižal pri lektoriranju (28 % sodelujočih lektorira manj kot 20 % časa in 31 % jih sploh ne lektorira). Tudi pri drugih dejavnostih se je povečalo število tistih, ki za te dejavnosti ne namenijo več **nič časa**.

Zaposlitveni status anketiranih kolegov in kolegic je razviden iz grafikona 1. Od tistih, ki so zaposleni na drugem področju, jih večina (58 %) dejavnosti iz skupine jezikovnih poklicev opravlja po avtorskih pogodbah (druge oblike: popoldanski s. p., študentska napotnica, neprijavljeno).

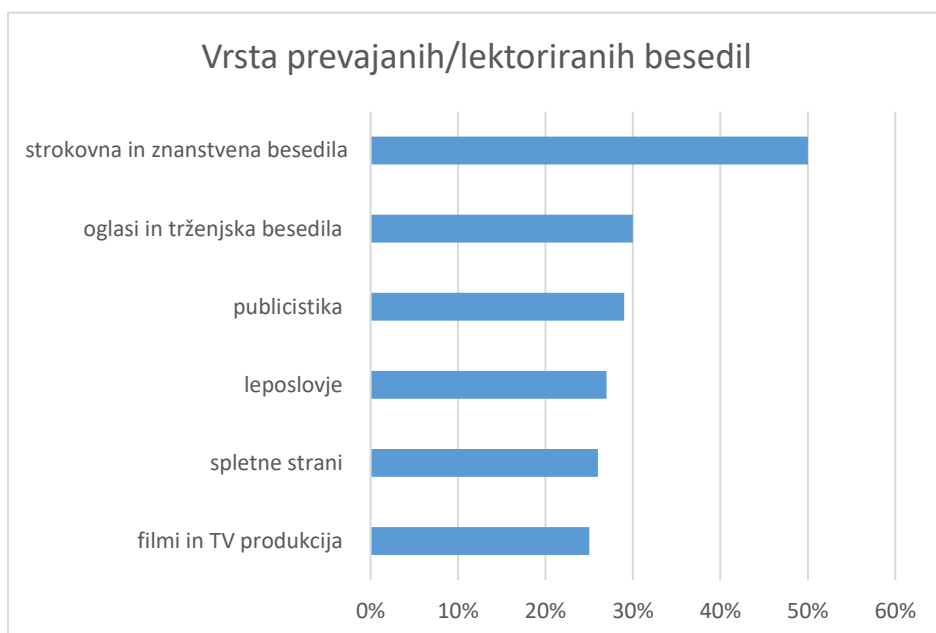
Grafikon 1: Zaposlitveni status anketirancev.

Dejavnost v jezikovnih poklicih leta 2019

Za lažjo primerjavo s spremenjenimi razmerami leta 2020 najprej pogledjmo, kako so anketiranci ocenili svoje delo in dejavnost v letu 2019. **Tretjina** je prevedla manj kot 65 avtorskih strani mesečno (**četrtna** pa več, tj. od 65 do 100 avtorskih strani mesečno). **Tretjina** anketirancev je lektorirala manj kot 100 strani mesečno, **22 %** pa jih je v letu 2019 tolmačilo manj kot 50 tolmaških dni.

Najpogostejši izhodiščni jezik (23 %) je bila angleščina, drugi (12 %) slovenščina, razpršenost drugih jezikov pa je bila zelo velika. Najpogostejši ciljni jezik je bil v letu 2019 pri skoraj polovici (47 %) anketirancev slovenščina, drugi pa angleščina (12 %).

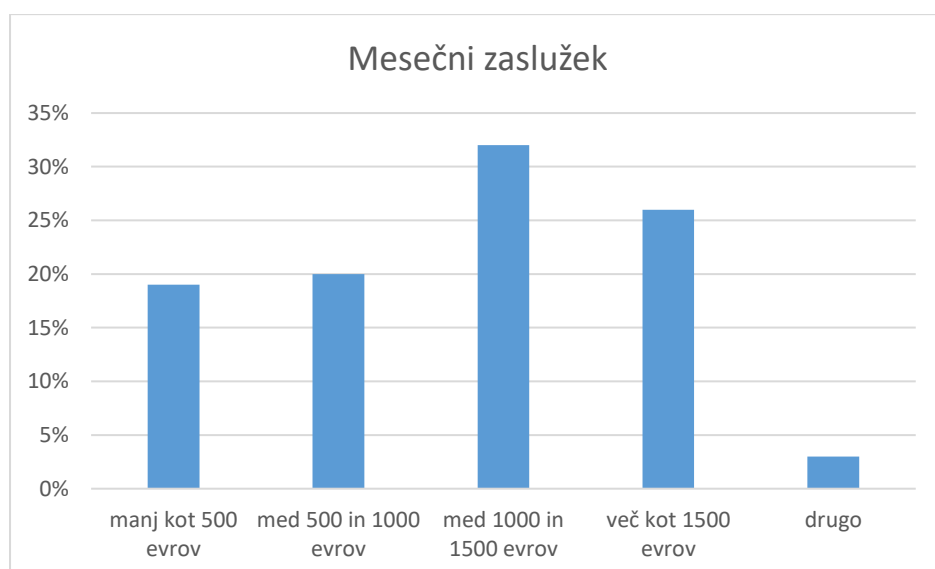
Polovica anketiranih kolegov običajno prevaja in lektorira predvsem **strokovna in znanstvena besedila**. Kako sledijo druge besedilne vrste, je prikazano v grafikonu 2.

Grafikon 2: Vrste prevajanih in lektoriranih besedil.

Zaslужek v jezikovnih poklicih

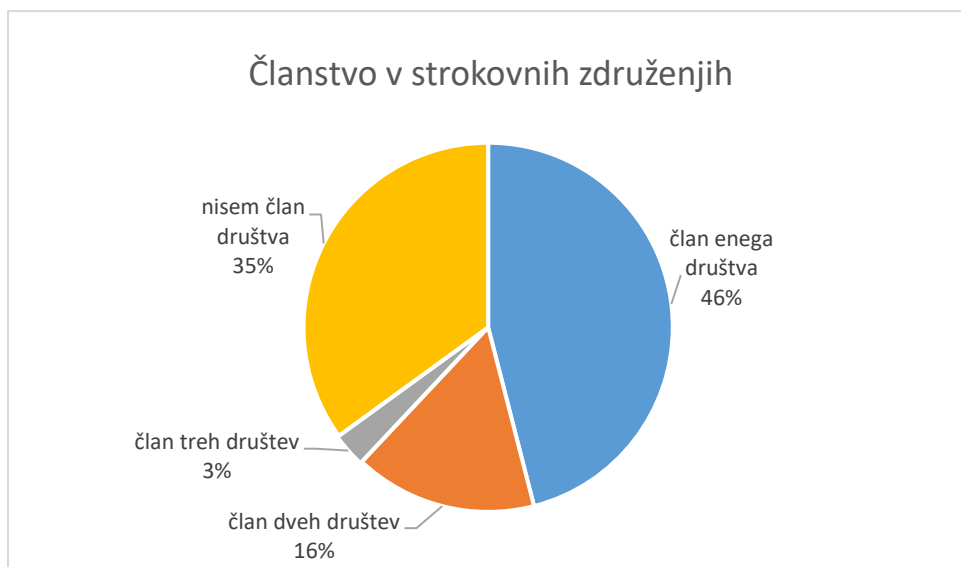
Skoraj ves ali ves letni prihodek **73 %** anketirancev ustvari z **dejavnostmi jezikovnih poklicev**. Slaba tretjina (29 %) jih z dejavnostjo jezikovnih poklicev v gospodinjstvo, v katerem živijo, prispeva od 26- do 50-odstotno, 44 % pa vsaj polovico letnih prihodkov gospodinjstva, če že ne vsega. Pri tem 32 % anketirancev mesečno zasluži več kot 1000 evrov in 26 % več kot 1500 evrov (19 % zasluži mesečno manj kot 500 evrov, 20 % pa med 500 in 1000 evrov) (grafikon 3).

Grafikon 3: Mesečni zaslužek anketirancev.

Članstvo v strokovnih združenjih

V enega od društev je včlanjeno 46 % anketirancev, 34 % pa v nobeno, vendar pa jih je 16 % članov dveh in 3 % članov treh ali več (grafikon 4). Iz teh podatkov ugotavljamo, da smo z anketo vendarle dosegli širšo množico kolegov.

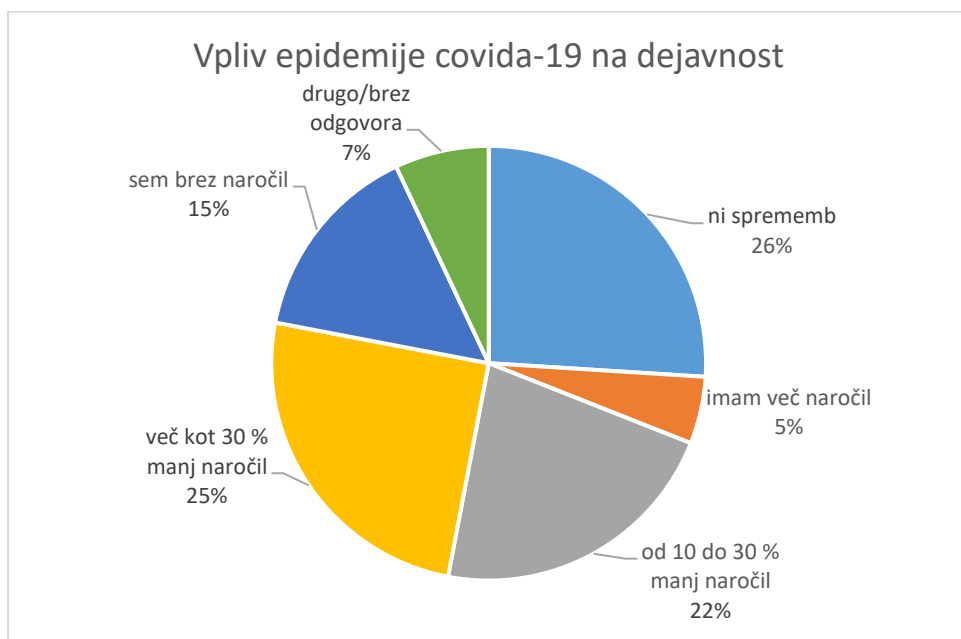
Grafikon 4: Članstvo anketirancev v strokovnih združenjih.

Spremembe po razglasitvi epidemije

Aprila je 56 % anketirancev ocenilo, da od razglašene epidemije dela manj (več o tem glej grafikon 5). Na to vprašanje je odgovorilo 186 kolegov in iz odgovorov lahko sklepamo, da je epidemija vplivala na delo več kot polovice anketirancev.

Tudi na vprašanje, ali je epidemija do aprila 2020 vplivala na njihovo dejavnost, je 26 % anketiranih odgovorilo, da ne; 25 % jih je navedlo, da se je obseg naročil zmanjšal za več kot 30 %, 15 % sodelujočih v raziskavi je navedlo, da so brez naročil. Od 10 do 30 % manj naročil ima 22 % anketiranih, 5 % (tj. 10 anketirancev) pa je označilo, da ima več naročil (grafikon 5).

Kako bo pandemija vplivala na našo poklicno dejavnost v vsem letu 2020, aprila ni znalo oceniti 38 % anketiranih, toliko jih je tudi pričakovalo 30- ali večodstoten upad naročil. Le 9 % anketirancev je ocenilo, da ne bo posebne vpliva.

Grafikon 5: Vpliv epidemije covid-19 na dejavnost.

Poslovanje

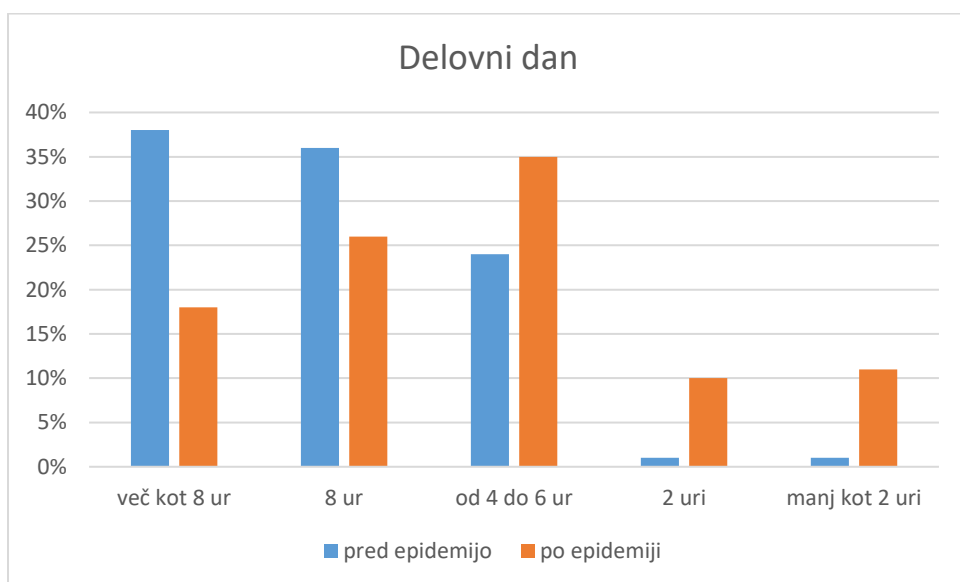
Anketiranci, ki so sodelovali v naši raziskavi, imajo skoraj 68-odstoten povprečen **delež stalnih naročnikov**. **Plačilna disciplina** je bila pred pandemijo dobra – 86 % anketirancev je navedlo, da večina naročnikov upošteva rok plačila. Po razglášení epidemiji pa je ta delež upadel (69 % anketirancev).

Večina (58 %) anketirancev sicer **ne oglašuje** svojih storitev in nove naročnike pridobiva večinoma po priporočilih zadovoljnih naročnikov (54 %). Spletno stran ali prisotnost na spletnih platformah in družabnih omrežjih je navedlo približno 30 % anketirancev.

Delovni dan v jezikovnih poklicih

V prvem valu epidemije je 42 % anketirancev najprej opravilo svoje poklicno delo, pri čemer jih je **18 %** delalo več kot 8 ur, **26 %** rednih 8 ur, 36 % pa 4 ali 6 ur (10 % je delalo 2 uri in 11 % manj kot 2 uri). Za primerjavo: pred epidemijo jih je več kot 8 ur delalo **38 %**, 8 ur pa **37 %**, kar potrjuje zmanjšanje obsega dela. Glej grafikon 6.

Več kot štiri ure med epidemijo za skrb za druge (otroci, starši, gospodinjstvo, pomoč pri učenju) ni porabilo 71 % anketiranih (4 ure 26 %, 2 uri 19 % in manj kot 2 uri 26 %) in 88 % pred epidemijo (odstotek se je med epidemijo zmanjšal pri odgovoru dve uri in manj časa za tovrstno skrb, pri odgovoru 4 ure pa je ostal enak). Pri tistih, ki več kot 8 ur namenijo skrbi za druge, se je delež prav med epidemijo zvišal za 10 %.

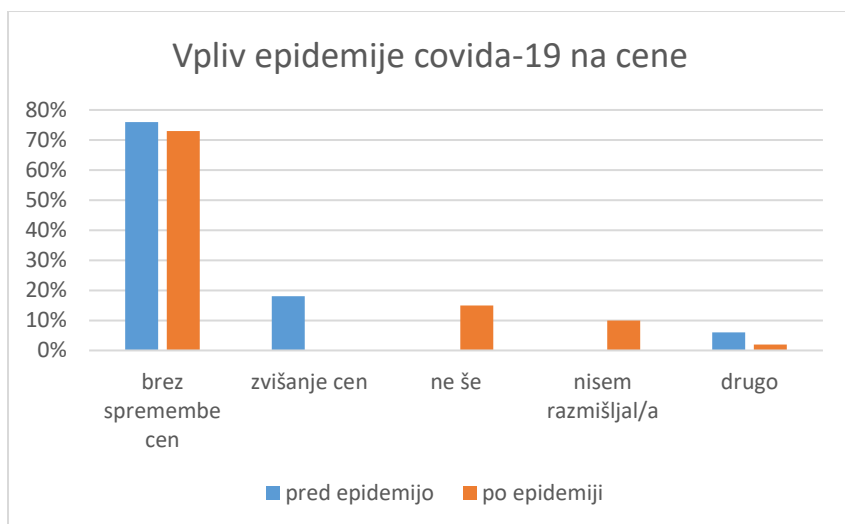
Grafikon 6: Delovni dan anketirancev pred razglášenjo epidemije in po njej.

Cene jezikovnih storitev

Anketirani kolegi so navedli, da **cene storitev** določajo večinoma (59 %) glede na naročnika, 34 % se jih odloča po smernicah stanovskega združenja, 24 % pa glede na konkurenco na trgu (16 % jih je odgovorilo, da jim ceno določajo drugi).

V letu 2019 cen ni spreminjalo 76 % anketiranih, 18 % jih je zvišalo. Po razglášení epidemiji jih 73 % cene ni spreminjalo, 15 % pa je odgovorilo, da »še ne«, 10 % jih o spremembi cen ni razmišljalo (grafikon 7).

Zaradi premajhnega števila odgovorov (le 13 % anketirancev) sta se za nepomembni izkazali dve vprašanji: ali so naročniki v času pandemije pripravljeni podaljšati rok za oddajo prevoda oziroma lekture in ali so naročniki v času pandemije pripravljeni plačati več za prednostno sprejeto naročilo.

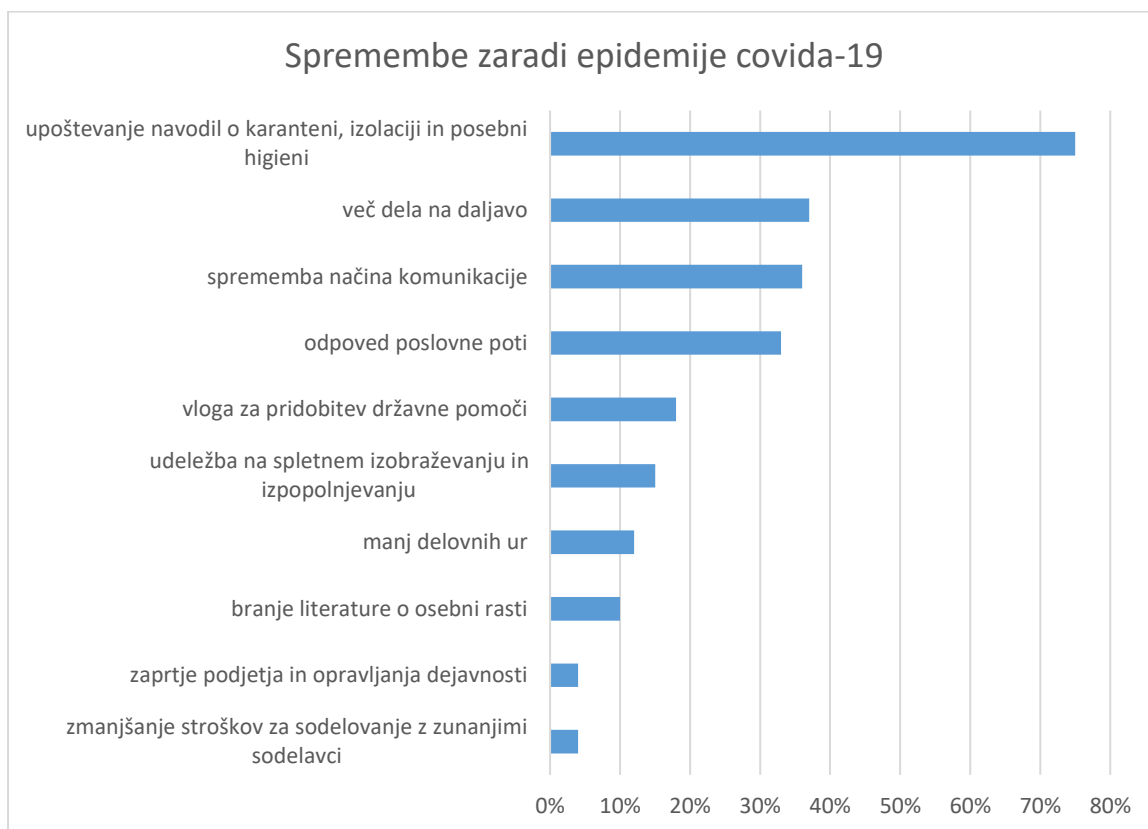

Grafikon 7: Vpliv epidemije covida-19 na cene.

Ukrepi za blaženje posledic epidemije

Povprašali smo tudi, za katere **spremembe** v poklicni dejavnosti so se anketiranci odločili, da bi zmanjšali negativni vpliv epidemije (grafikon 8). Večina (75 %) jih je navedla upoštevanje navodil o karanteni, izolaciji in posebni higieni, **37 %** anketirancev več dela **na daljavo**, **36 %** jih je spremenilo način komunikacije s kolegi, naročniki in poslovnimi partnerji, **33 %** je odpovedalo poslovne poti.

Rezultati pri drugih možnostih so naslednji: 18 % anketirancev je oddalo vlogo za pridobitev državne pomoči, 15 % se je udeležilo katere od oblik spletnega izobraževanja in izpopolnjevanja, 12 % je zmanjšalo število delovnih ur, 10 % se je lotilo branja literature o osebni rasti, 4 % se je odločilo, da zmanjša stroške za sodelovanje z zunanjimi sodelavci, 3 % anketiranih pa je zaprlo podjetje in opravljanje dejavnosti.

Grafikon 8: Spremembe v poklicni dejavnosti zaradi epidemije covida-19.

V spremenjenih razmerah po prenehanju karantene se **63 %** odstotkov anketirancev aprila ni nameravalo odločiti za posebne spremembe, 25 % pa je vedelo, da bo več dela na daljavo in videokonferenc namesto službenih poti. Po **5 %** jih je napovedalo spremembo poklicne dejavnosti oziroma zaposlitve, 12 % pa povečanje marketinških aktivnosti.

Anketiranci večinoma niso opazili, da bi se druga podjetja med epidemijo na splošno bolj posvečala pripravi marketinškega materiala (44 % odgovorov ne, 41 % je označilo, da ne ve).

Kako smo ob takem stanju pri delu v skupini jezikovnih poklicev skrbeli za zdravje v času epidemije: predvsem z vsakodnevnim gibanjem (77 %), večinoma z zdravo prehrano (67 %) in z dovolj spanja (49 %). Pred epidemijo pa z več (za 22 %) sezonskimi športi, izleti in vadbo.

Za primerjavo dodajamo podatke še iz nekaterih drugih raziskav, izvedenih leta 2020 v skupini jezikovnih poklicev.

V raziskavi DGT (Generalnega direktorata za prevajanje pri Evropski komisiji) je bilo ugotovljeno podobno kot v naši: da v naši poklicni skupini med sodelujočimi v raziskavi prevladujejo ženske z več kot desetletnimi izkušnjami, ki večinoma niso članice katerega od stanovskih združenj prevajalcev in tolmačev. Med njimi je 54 % anketiranih navedlo, da so ob razglašeni epidemiji naročniki stopili v stik z njimi, in sicer z naslednjimi razlogi: zanimanje o zdravju in počutju (55 %), za zagotovilo o nadaljnjem delu (53,30 %), s prošnjo po nižji ceni storitev (16,20 %), za predčasno izstavitve računa (skoraj 10 %). V tej raziskavi je 95 % samostojnih prevajalcev in tolmačev zagotovilo, da bo svoje delo nadaljevalo tudi v spremenjenih razmerah po epidemiji. V sklepu navajajo, da je večina samostojnih prevajalcev že opremljena za delo na daljavo, da je ta panoga manj ranljiva in da iz kriznih razmer izhaja zmerna količina dodatnega dela. Med novimi zahtevami pa so izpostavljene: nujnost in odzivnost, večja konkurenca (tekmovalnost) bo znižala cene, vse se bo lahko opravilo na daljavo, upravljanje procesov prek oblakov, tolmačenje na daljavo, raznolikost storitev.

Prevajalsko orodje Memsources je aprila 2020 naredilo anketo med svojimi uporabniki. Na začetku so ugotovili, da so marca in aprila 2020 v orodje prenesli več besed kot februarja 2020. To jih je navdalo z optimizmom, da pandemija vendarle ne bo tako grobo posegla tudi v prevajalski sektor. Od več kot 500 sodelujočih samostojnih prevajalcev pa jih je 60 % poročalo o tem, da jim je pandemija odnesla naročila in delo, 30 % jih ne občuti nobene spremembe, 10 % pa je navedlo, da ima dela več. Za prihodnost jih 65 % pričakuje manj dela, 23 % nobenih sprememb, 12 % pa več dela. Na vprašanje, kaj bodo storili v prihodnjih mesecih za stabilnost svojega dela, so odgovorili: 39 % se je odločilo poiskati nove naročnike, 35 % ni imelo posebnih načrtov, le pozornost na čim manjše stroške, 26 % pa je napovedalo, da se bo začelo dodatno izobraževati in usposabljanje ter da bodo bolj pozorni na zagotavljanje kakovosti.

Iz raziskave ZKTS o tolmačenju na daljavo se nam v kontekstu naše ankete zdi pomembno, da je 72 % sodelujočih konferenčnih tolmačev odločenih sprejeti ali vsaj poskusiti tolmačenje prek platform.

V [anketi mednarodnega združenja filmskih prevajalcev](#) AVÜ polovica anketirancev aprila 2020 ni zaznavala upada prometa zaradi koronakrize, po drugi strani pa je za 43 % članov AVÜ promet že opazno upadel. Približno četrtnina anketirancev z upadom prometa ocenjuje trenutni upad na 25 %, približno tretjina na 25-50 %, četrtnina pa na več kot 50 %. Med razlogi za manjšo količino dela so največkrat upad naročil in preloženi ali preklicani projekti, npr. odpoved filmskih festivalov in premier v kinih, zaprtje studiev za sinhronizacijo, prekinitve snemanj in zastoj produkcije novih oddaj, krčenje programskih shem in ker pri agencijah ob upadu naročil večino dela zdaj opravijo kar hišni prevajalci. Tretjini anketirancev varovanje oziroma šolanje otrok na domu otežuje razmere za delo, kar vodi do zmanjšane sposobnosti za delo, dvojne obremenitve in deloma tudi pretežno večernega oz. nočnega dela. Skoraj 80 % anketiranih pričakuje, da se bo njihov promet v prihodnosti zmanjšal. Tretjina jih ocenjuje, da se bo obseg zmanjšal za 25-50 %, četrtnina pa predvideva še večji padec. Več kot tretjina anketiranih tega trenutno ne more oceniti. Več kot 30 % anketiranih je v času ankete že zaprosilo za pomoč oziroma to nameravajo. Malo manj kot 40 % tega ne bo storilo, slabih 30 % se še ni odločilo.